

Presennol

Y Cynghorydd E Venables – Cadeirydd

S Aspey
RE Young

SG Smith

G Thomas

A Williams

Ymddiheuriadau am Absenoldeb

DG Howells, RM James, B Sedgebeer, SR Vidal a/ac MC Voisey

Swyddogion:

Mark Galvin
Michael Pitman

Rheolwr Gwasanaethau Democritaidd Dros dro
Swyddog Gwasanaethau Democritaidd – Pwyllgorau

203. DATGANIADAU O FUDDIANT

Dim

204. CYMERADWYO COFNODION

PENDERFYNWYD:

Bod cofnodion cyfarfod 24/06/21 yn cael eu cymeradwyo fel cofnod gwir a chywir

205. RHAGLEN DATBLYGU AELODAU

Cyflwynodd y Pennaeth Gwasanaethau Democritaidd dros dro adroddiad, er mwyn rhoi diweddariad i'r Pwyllgor ar gyflawni Rhaglen Hyfforddi a Datblygu Aelodau'r Cyngor a gweithgareddau cysylltiedig. Gofynnwyd i'r Pwyllgor hefyd nodi pynciau i'w cynnwys ar y Rhaglen Datblygu Aelodau.

Dywedodd y Rheolwr Gwasanaethau Democritaidd Dros Dro fod sylw cynyddol wedi'i roi i Ddatblygu Aelodau Etholedig. Roedd Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn gosod y dylai awdurdodau lleol roi mwy o bwyslais ar Ddatblygu Aelodau. Ychwanegodd fod aelodau yn cael eu hannog i nodi eu hanghenion datblygu eu hunain a chymryd rhan lawn mewn gweithgareddau dysgu a datblygu.

Tynnodd y Rheolwr Gwasanaethau Democritaidd Dros Dro sylw at y Sesiynau Hyfforddi a Datblygu Aelodau a gafodd eu cynnal ers cyfarfod y Pwyllgor Gwasanaethau Democritaidd ar 25 Mawrth 2021 a gafodd eu rhestru yn 4.1.1 o'r adroddiad. Rhoddodd fanylion hefyd am sesiynau briffio'r Aelodau yn ogystal â sesiynau hyfforddi'r Pwyllgor Rheoli Datblygu a gafodd eu cynnal ers y dyddiad hwn. Amlinellwyd y rhain yn 4.2 a 4.3 o'r adroddiad, yn y drefn honno.

Darparodd y Rheolwr Gwasanaethau Democritaidd Dros Dro restr o'r pynciau arfaethedig i'w hystyried ar gyfer Aelodau drwy gyfrwng sesiynau Briffio Aelodau a sesiynau hyfforddi a datblygu Aelodau a gafodd eu hamlygu yn adrannau 4 i 6 o'r adroddiad.

Dywedodd y Rheolwr Gwasanaethau Democritaidd Dros Dro fod y Cyngor wedi dyfeisio ystod o gyrsgiau e-ddysgu i Aelodau i gefnogi eu hanghenion dysgu a datblygu. Mae

darparu cyrsiau e-ddysgu yn rhoi cyfle i Aelodau ymgymryd â'u dysgu a'u datblygiad o bell ar adeg gyfleus ar eu cyflymder eu hunain. Roedd y cyrsiau E Ddysgu canlynol ar gael.

- Sefydlu Corfforaethol
- GDPR y DU
- Offer Sgrin Arddangos
- Ymwybyddiaeth o Ddiogelwch Tân
- Cod Ymddygiad TG
- Diogelu Plant ac Oedolion
- Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol

Gofynnodd Aelod a ellid darparu sesiwn hyfforddi ar Strategaeth Carbon Niwtral 2030 gan ei fod yn credu na fyddai pob Aelod mor wybodus ag eraill ar y pwnc pwysig hwn. Eglurodd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd Dros Dro fod hwn yn bwnc a oedd wedi'i gadarnhau ac y byddai'n cael ei drefnu yn y dyfodol agos. Esboniodd na fyddai hyn yn cael ei drefnu gan y Gwasanaethau Democrataidd ond yn hytrach drwy'r Gyfarwyddiaeth Gymunedau a darparwr allanol.

Gofynnodd Aelod beth y gellid ei wneud i hyrwyddo Aelodau i fynychu'r sesiynau hyfforddi. Dywedodd fod yr un Aelodau yn mynychu llawer o'r sesiynau.

Pwysleisiodd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd Dros Dro mai drwy gyfarfodydd grwpiau gwleidyddol oedd y ffordd fwyaf buddiol o hyrwyddo'r sesiynau hyfforddi gan y byddai hyn yn dod yn uniongyrchol o arweinwyr grwpiau i'w Haelodau, Ychwanegodd y byddai hefyd yn cysylltu â'r Aelodau annibynnol i bwysleisio pwysigrwydd y sesiynau. Ychwanegodd hefyd nad oedd y sesiynau'n orfodol ac felly eich bod ond yn gallu annog Aelodau i gymryd rhan yn yr hyfforddiant a'u hatgoffa o fanteision y sesiynau hyn.

Ychwanegodd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd Dros Dro y gallai gynnal y sesiynau cyn cyfarfod o'r Pwyllgor roi hwb i bresenoldeb. Fodd bynnag, roedd llawer o Aelodau wedi beirniadu'r dull hwn gan fod amser ar y sgrin wedi cynyddu'n sylweddol ar gyfer y diwrnod penodol hwnnw ac roedden nhw'n teimlo bod hyn yn anodd bryd hynny oherwydd materion fel gormod o straen ar y llygaid a'r gallu parhaus i ganolbwyntio ar sesiynau'r cyfarfod.

PENDERFYNWYD: Bod yr Aelodau wedi nodi cynnwys yr adroddiad.

206. **DIGWYDDIAD POSIBL I YMGEISWYR**

Cyflwynodd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd Dros Dro adroddiad a oedd yn gofyn am farn y pwyllgor ynghylch cynlluniau dros dro i ddarparu digwyddiad 'Darpar Ymgeisydd', ar gyfer unrhyw un sy'n ystyried sefyll fel Cynghorydd Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (BCBC) yn yr Etholiadau Llywodraeth Leol yn 2022.

Esboniodd fod Wythnos Democratiaeth Leol yn cael ei chynnal bob blwyddyn ym mis Hydref gyda'r diben o:

- gryfhau'r cysylltiadau rhwng cynrychiolwyr etholedig a'u cymunedau
- cynyddu cyfranogiad yn y broses ddemocrataidd
- cynnwys dinasyddion mewn materion cymunedol
- cynyddu eu gwybodaeth am sefydliadau a phrosesau democrataidd lleol

Ychwanegodd, gyda'r Etholiadau Llywodraeth Leol ym mis Mai 2022, y byddai Wythnos Democratiaeth Leol eleni (11-17 Hydref 2021) yn amser priodol i ddechrau paratoi ar gyfer yr etholiadau ac i gynnwys yr etholwyr yn weithredol yn y broses ddemocrataidd.

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD - DYDD IAU, 21 HYDREF 2021

Yn dilyn hyn, cynigiwyd y dylid cynnal dwy sesiwn ymgeiswyr ar 18 a 25 Tachwedd, a'u diben oedd amlinellu gwybodaeth am rôl y cynghorydd a swyddogaethau'r Cyngor a darparu gwybodaeth am sut y daw unigolyn yn ymgeisydd yn yr etholiad a'r prosesau ar gyfer cael ei ethol. Byddai'r pynciau'n cael eu rhannu'n ddwy ran fel y dangosir yn 4.1 o'r adroddiad. Roedd rhagor o wybodaeth am y sesiynau yn 4.3 o'r adroddiad.

Ychwanegodd y Rheolwr Gwasanaethau Democritaidd Dros Dro y byddai fideo hefyd yn cael ei ddarparu i ddarpar ymgeiswyr a fyddai'n dilyn diwrnod ym mywyd cynghorydd. Byddai'r sesiynau'n cael eu hyrwyddo ar wefan y Cyngor yn ogystal ag mewn bwletinau newyddion a chan Aelodau a thrwy Gynghorau Tref a Chymuned.

Esboniodd fod 3 o bobl wedi bod â diddordeb mewn mynychu'r sesiwn gyntaf a 6 o bobl yn yr ail sesiwn hyd yn hyn.

Dywedodd Aelod fod llawer o awdurdodau lleol eraill wedi darparu fideos tebyg a'i fod yn amheus y dylai awdurdodau lleol fod yn darparu'r fideos hyn. Roedd yn credu bod hyn yn gost ddiangen ac y gallai'r fideos gael eu cefnogi'n ariannol gan CLILC yn lle hynny.

Roedd y Rheolwr Gwasanaethau Democritaidd Dros Dro yn credu mai tua £800 oedd y gost am ffotograffydd ar gyfer fideo yn cynnwys tri Aelod. Dywedodd mai diben y fideos oedd gwneud yr hyn a gafodd ei wneud mewn blynnyddoedd blaenorol pan oedd staff ac Aelodau'r Cyngor yn rhoi'r briff i ddarpar ymgeiswyr yn Ystafell y Cyngor yn y Swyddfeydd Dinesig. Gyda Covid-19 yn effeithio ar y gallu i gyfarfod fel hyn, roedd yn rhaid archwilio llwybrau eraill. Ychwanegodd y gallai roi adborth ar bryderon yr Aelodau ar y gost i Reolwr y Grŵp - Gwasanaethau Cyfreithiol a Democritaidd.

Esboniodd Aelod y byddai wedi cymryd rhan yn y gwaith o hyrwyddo'r diwrnod ym mywyd cynghorydd pe bai'n sesiwn holi ac ateb, ond nad oedd yn cefnogi'r gost o £100 y pen ac yn credu nad oedd hyn yn anghenraid.

Gofynnodd y Cadeirydd am ba hyd y byddai'r sesiynau'n para.

Dywedodd y Rheolwr Gwasanaethau Democritaidd Dros Dro ei fod wedi'u trefnu am 2 awr, ond roedd yn rhagweld y byddai'r sesiynau'n para dim mwy na 90 munud.

Gofynnodd y Cadeirydd a oedd y sesiynau'n cael eu cofnodi a'u rhoi ar wefan y Cyngor i'r cyhoedd eu gweld. Roedd y Rheolwr Gwasanaethau Democritaidd Dros Dro yn meddwl nad oedden nhw'n cael eu cofnodi ond nad oedd yn gweld problem o ran gwneud hynny. Roedd y Cadeirydd yn meddwl y gallai ddenu mwy o bobl a oedd wedi meddwl am y syniad, ond nad oedd yn gallu mynychu'r sesiynau posibl i ymgeiswyr, drwy eu rhoi ar y wefan ac y byddai'n eu hannog i gysylltu â Chyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr i gael rhagor o wybodaeth.

Gofynnodd y Cadeirydd faint o bobl a oedd yn y sesiynau a gafodd eu cynnal yn 2017, cyn yr etholiadau y flwyddyn honno. Dywedodd y Rheolwr Gwasanaethau Democritaidd Dros Dro fod tua 20 o bobl wedi mynychu'r sesiynau hynny.

PENDERFYNWYD:

Bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democritaidd wedi ystyried y cynigion ac wedi rhoi mewnbyn i'r digwyddiad(au) ar gyfer darpar ymgeiswyr sy'n cael eu cynllunio i ddigwydd ym mis Tachwedd 2021.

207. **RHAGLEN SEFYDLU AELODAU 2022**

Cyflwynodd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd Dros Dro adroddiad a oedd yn amlinellu'r Rhaglen Sefydlu Aelodau arfaethedig ar gyfer 2022 i'w hystyried gan y Pwyllgor.

Esboniodd fod angen hyfforddiant a datblygiad Aelodau o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 a Strategaeth Dysgu a Datblygu Aelodau Etholedig y Cyngor a gafodd ei gymeradwyo gan y Cyngor ym mis Gorffennaf 2021. Ychwanegodd y bydd nifer o Aelodau Etholedig newydd a rhai sy'n dychwelyd yn dilyn yr Etholiadau Llywodraeth Leol yn 2022. Roedd Rhaglen Sefydlu yn gyfle datblygu pwysig gan ei fod yn galluogi Aelodau i ymgyswngi'w gyflwm â'r ffordd y mae'r Cyngor yn gweithio, gan gynnwys rheolau a gweithdrefnau, cymhlethdodau rôl yr Aelod Etholedig, yn ogystal â'u helpu i integreiddio'n gyflwm i'r Cyngor ar ôl iddynt gael eu hethol.

Hysbysodd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd Dros Dro yr Aelodau i'r 3 cham yn adran 4 o'r adroddiad a gafodd eu trafod yng nghyfarfod diwethaf y Pwyllgor.

Yn Atodiad 1 yr adroddiad roedd y Rhaglen Sefydlu Aelodau arfaethedig lawn ar gyfer 2022. Dylid nodi bod y rhaglen ddrafft, yn ôl ei natur a'i hamserlen, yn cynnwys rhai dyddiadau/amseroedd a chynnwys drafft a allai newid i raddau ac felly y gallai fod yn destun rhai addasiadau.

Ychwanegodd, yn dilyn y broses ethol, ac i gefnogi'r rhaglen sefydlu aelodau, y byddai pecyn gwybodaeth hefyd yn cael ei ddarparu i'r aelodau pan fyddan nhw'n llofnodi Derbyniad y Swydd. Bydd hyn yn cynnwys gwybodaeth ddefnyddiol fel polisiau a gweithdrefnau craidd, amserlen cyfarfodydd a rhifau cyswllt defnyddiol y Cyngor a'i bartneriaid. Cynigiwyd bod y Rhaglen hefyd yn cynnwys digwyddiadau lle bydd Aelodau'n gallu cwrdd â swyddogion i gael gwybod mwy am wasanaethau'r Cyngor yn ogystal ag Aelodau newydd eraill, ac Aelodau sy'n dychwelyd.

Gofynnodd Aelod a fyddai'n bosibl rhoi mwy o bwyslais ar y broses o bennu'r gyllideb, cyllid y Cyngor a pham mae gan y Cyngor gronfeydd wrth gefn. Roedd yn meddwl nad oedd digon o wybodaeth ymhlith yr Aelodau presennol am yr uchod ac y byddai Aelodau newydd sy'n ymuno hefyd yn elwa o gael gwell dealltwriaeth o hyn. Ychwanegodd y byddai sesiynau briffio Aelodau hefyd yn ffordd dda o fynd ar drywydd hyn.

Mae'r Cadeirydd yn sôn bod y pwnc cynaliadwyedd ariannol heb ei drefnu tan fis Mehefin 2022. Gofynnodd a oedd hyn yn amseru addas neu a ddylid ei gyflwyno'n gynharach na hyn.

Esboniodd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd Dros Dro fod rhan gyntaf y rhaglen sefydlu yn hanfodol ac wedi'i rhwymo braidd gan gyfyngiadau amser. Esboniodd, unwaith y pennwyd aelodaeth y Pwyllgor yng nghyfarfod blynyddol y Cyngor, ei bod yn ofynnol sicrhau bod Aelodau'n cael eu hyfforddi'n gywir cyn eistedd ar Bwyllgorau, yn enwedig y pwyllgorau trwyddedu, rheoli datblygu, llywodraethu ac archwilio a'r Panel Apeliadau. Ychwanegodd fod y rhaglen sefydlu ar ffurf ddrafft ac yn agored i newid, felly efallai y bydd newidiadau'n cael eu gwneud i sicrhau bod pynciau'n cael eu trefnu mewn trefn fwy priodol, gan gynnwys cael eu hategu gan sesiynau hyfforddi a datblygu eraill, os a phryd y barnwyd bod hynny'n angenrheidiol.

PENDERFYNWYD:

Bod y Pwyllgor wedi ystyried yr adroddiad ac wedi rhoi ei farn fel y'i mynegwyd uchod, ar y Rhaglen Sefydlu Aelodau ddrafft ar gyfer 2022.

208. **ADRODDIAD DRAFFT PANEL ANNIBYNNOL CYMRU AR GYDNABYDDIAETH ARIANNOL 2022/2023**

Cyflwynodd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd Dros Dro adroddiad a oedd yn gofyn i'r Pwyllgor roi ei farn mewn perthynas ag adroddiad drafft Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol. Dywedodd y byddai unrhyw ymateb yn cael ei gyflwyno i IRPW a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru erbyn y dyddiad cau, sef 26 Tachwedd 2021.

Esboniodd fod yr adroddiad drafft yn cynnig rhai newidiadau i'r gydnabyddiaeth gyfredol a ragnodir ar gyfer Aelodau Etholedig ar lefelau Prif Athrawon (Bwrdeistref Sirol) a Chynghorau Tref a Chymuned. Tynnodd sylw at elfennau allweddol yr adroddiad drafft fel y'u rhestrir yn 4.2 ymlaen o'r adroddiad.

Tynnodd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd Dros Dro sylw at y ffactorau allweddol sy'n sail i benderfyniad y Panel a gafodd eu rhestru yn 3.21 o'r adroddiad drafft. Ychwanegodd fod yr adroddiad drafft hefyd yn ymdrin â newidiadau a/neu ofynion o ran Cefnogi gwaith aelodau etholedig awdurdodau lleol, uwch gyflogau penodol neu ychwanegol, Trefniadau Rhannu Swyddi, Cynorthwyr i'r Weithrediaeth yn ogystal â darpariaeth cynllun pensiwn llywodraeth leol (CPLIL).

Tynnodd sylw at y pwyntiau a gafodd eu gwneud yn 3.2 o'r adroddiad drafft ynghylch diogelwch Aelodau yng ngoleuni marwolaeth drasig ddiweddar Syr David Amess AS. Roedd hyn yn rhywbeth a gafodd ei amlygu iddo ef ei hun a Rheolwr y Grŵp – Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd ac roedd yn cael ei ystyried yn agosach yn dilyn y drasiedi, h.y. er diogelwch parhaus yr Aelodau sy'n ymgymryd â'u rolau a'u cyfrifoldebau.

Roedd Aelod yn credu na ddylid gwneud sylwadau ar y swm o arian y mae'r Panel Annibynnol ar Gydnabyddiaeth Ariannol wedi'i gynnig i Aelodau, gan fod hwn yn sefydliad ar wahân i lywodraeth leol ac felly'n ddiuedd.

Dywedodd Aelod y dylai'r ystyriaethau gan y Panel Annibynnol ar Gydnabyddiaeth Ariannol fod wedi'u cysylltu â'r arolwg newid i'r ffiniau. Esboniodd fod gan llawer o ardaloedd mawr wardiau aml-Aelod a bod rhai Aelodau yn y Wardiau hyn yn fwy gweithgar nag eraill. Roedd hyn wedi achosi i lwyth gwaith llawer o'r Aelodau mwy gweithgar gynyddu'n sylweddol tra bod Aelodau llai gweithgar yn ymgymryd â llai o'r gwaith hwnnw am yr un tâl. Ychwanegodd pe bai'n cael ei ailethol yn yr etholiadau nesaf ac oherwydd y newid i'r ffiniau, gallai ei lwyth gwaith dreblu tra bod y gydnabyddiaeth yr un fath â wardiau llai.

Cytunodd y Cadeirydd ei bod yn sefyllfa anodd i Aelodau fod ynddi, h.y. wardiau aml-aelod yn ogystal â wardiau o wahanol feintiau. Gwnaeth y Cadeirydd sylwadau ar benderfyniad 10 ac 11 o adroddiad drafft y Panel Annibynnol ar Gydnabyddiaeth Ariannol gan nodi bod Aelodau, yn y gorffennol wedi datgan nad oedd angen darparu'r rhain gan eu bod yn credu ei bod yn gyffredin sefydlu'r seilwaith hwn. Gofynnodd beth oedd barn yr Aelodau ar hyn yn awr, gan fod y galw am weithio o bell wedi cynyddu. Cododd hyn gan y sylwyd bod llawer o Gynghorwyr yn cael problemau cysylltu yn rheolaidd yn ystod neu cyn cyfarfod.

Roedd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd Dros Dro o'r farn bod hyn yn rhywbeth y byddai CBSC yn ymchwilio iddo, yn ogystal â'r holl awdurdodau lleol wrth symud ymlaen gyda gwaith parhaus o bell a hybrid yn debygol ar gyfer y dyfodol hirdymor. Ychwanegodd fod gwaith yn cael ei wneud yn Siambr ac Ystafelloedd Pwyllgora'r Cyngor i hwyluso cyfarfodydd mewn modd hybrid. Roedd disgwyl i'r gwaith ar Siambr y Cyngor ddechrau rywbryd yn y flwyddyn newydd a'r ystafelloedd Pwyllgora ym mis

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD - DYDD IAU, 21 HYDREF 2021

Rhagfyr eleni. Ychwanegodd fod ffurflenni asesu risg yn cael eu datblygu i'r Aelodau eu llenwi, lle'r oedd angen iddynt basio meini prawf iechyd a diogelwch penodol, er mwyn mynychu cyfarfod yn Swyddfeydd y Cyngor. Os nad oedden nhw'n gallu pasio'r meini prawf, bydden nhw'n parhau i fynychu'r cyfarfod o bell.

PENDERFYNWYD:

Bod y Pwyllgor yn:

- a. nodi cynnwys yr adroddiad;
- b. Darparu ymateb mewn perthynas ag Adroddiad Blynyddol Drafft IRPW 2022-23;
- c. Cymeradwyo y dylid cyflwyno unrhyw ymateb gan y Pwyllgor i IRPW a CLILC erbyn y dyddiad cau, sef 26 Tachwedd 2021.

209. EITEMAU BRYD

Dim